

Till Avfall Sveriges
kommunmedlemmar

Malmö den 5 december 2016

**INFORMATION: Redogörelse från Avfall Sverige för
hushållsavfallsdefinitionen i anledning privat insamlingsentreprenörs avtal
med en livsmedelskedjas butiker**

Avfall Sverige är branschorganisationen inom avfallshantering och återvinning. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, ett hundratal tillverkare, konsulter och privata utförare aktiva inom avfallshantering.

1. Bakgrund

Med anledning av att det har kommit till Avfall Sveriges kännedom att en privat insamlingsentreprenör har ingått avtal med 244 av en livsmedelskedjas butiker avseende borttransport av avfall ser sig Avfall Sverige föranledda att generellt redogöra för vad som gäller beträffande den i 15 kap. 3 § miljöbalken lagstadgade definitionen av hushållsavfall. Observera att Avfall Sverige i föreliggande information inte tar ställning för vad som specifikt gäller relationen mellan livsmedelskedjan, den privata insamlingsentreprenören och Sveriges kommuner.

2. Information från Livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan anger följande i information i mail till en av Avfall Sveriges medlemmar den 25 oktober 2016 (citerad text från Livsmedelskedjan):

”Avtal mellan [Livsmedelskedjan] och [Insamlingsentreprenören]

[Livsmedelskedjan] har tecknat ett avtal med [Insamlingsentreprenören] när det gäller avfallshantering på 244 av våra butiker.

Det nya avtalet med [Insamlingsentreprenören] ska bidra till:

1. **Enkelhet.** En rikstäckande partner för samtliga avfallsfrågor ger möjlighet att följa upp avfallsflödet på ett likvärdigt sätt.
2. **Effektivitet.** [Livsmedelskedjan] kan fokusera på sin kärnverksamhet och [Insamlingsentreprenören] kan med gedigen kunskap och lång erfarenhet ta ansvar för avfallsfunktionen. Nationell samordning av samarbetet sparar tid för [Livsmedelskedjan].
3. **Miljömedvetenhet.** Hög miljöprofilering och ett stärkt miljömedvetande genom en utökad sortering i butik vilket ger en ökad återvinning.
4. **Trygghet.** Garanti att lagar och förordningar efterlevs och att avfallshanteringen anpassas till framtida lagkrav.
5. **Närhet.** Ett gemensamt mål att sortera vid källan där respektive medarbetare genom en utbildningsinsats kan ta ansvar för sin egen del i källsorteringen.
6. **Flexibilitet.** Anpassningar till aktuella behov inom olika storlekar av butiker och eventuella kommande krav.

Avtalet omfattar dock inte avfall som regleras av kommunal renhållningsordning såsom hushållsavfall och därmed jämförligt avfall vilka skall hanteras i enlighet med vad kommunen föreskriver. Däremot hävdar [Livsmedelskedjan] ha rätt att anlita [Insamlingsentreprenören] för att ta omhand butikens verksamhetsavfall.

Grundprincipen är att avfall som klassas som verksamhetsavfall ägs och hanteras av innehavaren av avfallet, i detta fall butikerna. Kommuner har ensamrätt, ”monopol”, att ta omhand om ”hushållsavfall samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet”.

Butikens avfall är att anse som hushållsavfall endast om det påminner om hushållsavfall och uppkommer som en direkt följd av att personal eller kunder är i butiken (typiskt sett avfall i form av städsopor, servetter och matrester i personalmatsal/kundservering).

Allt annat butiksavfall är att anse som verksamhetsavfall och är butikens egendom och ansvar.

Utökad sortering

En central del i [Livsmedelskedjans] miljöarbete och en bärande del i avtalet mellan [Livsmedelskedjan] och [Insamlingsentreprenören] är att genomföra en utökad avfallssortering i våra butiker.

Brännbart som [Livsmedelskedjan] hävdar vara Verksamhetsavfall och Matrester utan förpackning som idag till del blandas med hushållsavfall ska sorteras separat. På butikerna där det

inte finns ska ett hushållsabonnemang tecknas. Kommunen ansvarar för hämtning av hushåll- och matavfall. [Insamlingsentreprenören] ansvarar för hämtning av Brännbart och allt annat verksamhetsavfall såsom glas- och metallförpackning, wellpapp, plast, mm.

I samband med detta sker en utbildningsinsats mot våra butiker för att öka medvetenheten kring vikten av en god sortering.

[Insamlingsentreprenören] kommer att ge [Livsmedelskedjan] en god statistik över avfallsmängderna och fraktionerna för att därigenom ge [Livsmedelskedjan] möjlighet till kontroll och uppföljning. Genom att se de olika flödena kan åtgärder vidtas för att förbättra sorteringen och behandlingen av avfallet. Rena flöden belastar miljön mindre och mer avfall kan materialåtervinnas.

Vad händer nu?

[Insamlingsentreprenören] på uppdrag av [Livsmedelskedjan] kommer att ta kontakt med Er kommun för att överenskomma om eventuella justeringar i hämtning av hushållsavfallet samt livsmedelsavfallet (kompost) och för att därefter ta över mottagning avseende fakturor för hushållsabonnemang för respektive butik.”

Kommentarer från Avfall Sverige till ovan angiven citerad text

Insamlingsentreprenören gör en tolkning av definitionen av med hushållsavfall jämförligt avfall i 15 kap. 3 § miljöbalken som inte har stöd i lagstiftning och rättspraxis. Insamlingsentreprenören anger att de ansvarar för hämtning av ”brännbart”. Det finns inte stöd för att brännbart avfall från en livsmedelsbutik generellt inte anses utgöra med hushållsavfall jämförligt avfall, tvärtom. Se vidare nedan punkten 3.

Insamlingsentreprenören kan inte utan en kommuns medgivande överta ansvaret för mottagande av fakturor från en enskild butik. Kommunen kan däremot fakturera annan än fastighetsägaren (om kommunen i avfallstaxan har reglerat denne som betalningsskyldig) som en ren serviceåtgärd om kommunen alltså godkänner detta. Vem som formellt är betalningsskyldig regleras av kommunens avfallstaxa.

Det finns inte något utrymme att överenskomma om justeringar när det gäller hämtning av hushållsavfall mellan en verksamhetsutövare och kommunen. Kommunens avfallsföreskrifter riktar sig till fastighetsägare och nyttjanderättshavare (primärt nyttjanderätt till mark genom till exempel arrende eller servitut) och föreskrifterna är bindande normföreskrifter som gäller generellt i kommunen. Eventuella undantag från föreskrifternas krav kan endast medges genom dispensbeslut.

3. Redogörelse

Hushållsavfallsdefinitionen

Närmare vägledning till avgränsningen av vad som ska anses utgöra ”med hushållsavfall jämförligt avfall” ges av förarbetena till nämnda 15 kap. 3 § miljöbalken. Av förarbetena framgår att med avfall från annan verksamhet som är jämförligt med hushållsavfall menas avfall från industrier, affärsrörelser och annan likartad verksamhet som i renhållningssammanhang är jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Det är sådant avfall som uppkommer som en direkt följd av att människor oavsett ändamål eller verksamhet uppehåller sig inom en lokal eller i en anläggning. (prop. 2015/16:166 Avfallshierarkin s. 62 som hänvisar till miljöbalkspropositionen, prop. 1997/98:45 del 2 s. 184 f).

För att definiera avfall från livsmedelsbutiker och motsvarande måste i många fall göras en samlad bedömning av butikens karaktär. En del avfall i livsmedelshandeln, exempelvis sådant som ingår i retur- och återtagningssystem och hanteras separat, utgör inte hushållsavfall och särskilt inte om hanteringen utgör ett led i producentansvaret (till exempel utsorterade livsmedelsförpackningar). Avfall Sverige vill uppmärksamma att retur- eller återtagningssystem avser *system som ägs och upprätthålls av innehavaren, leverantören eller varuproducenten*. Systemet kan bara bygga på att varan kasserats av producent eller leverantör. Verksamhetsutövaren kan inte vara innehavaren, jämför definitionen av avfall 15 kap. 1 § miljöbalken, då returtransporten i så fall omfattas av tillstånds- och anmälningskrav för avfallstransporter. Detta innebär således att returneringen och återtagningen måste tillhandahållas av producent eller leverantör av varan i fråga.

Generellt sett kan man utgå från att kasserade livsmedel med eller utan förpackning inklusive kött- och fiskbiprodukter och annat liknande kan kategoriseras som hushållsavfall (det går således inte att kategorisera matavfall från butiker som inte är förpackat som hushållsavfall och matavfall som är förpackat som ej hushållsavfall). Det beror på att avfallet till sina egenskaper och sammansättning inte skiljer sig annat än volymmässigt från avfall från enskilda hushåll. Livsmedlets slag, förpackning eller lämpligaste behandlingsmetod från avfallssynpunkt påverkar egentligen inte avfallets karaktär eller dess status i övrigt.

Utsorterad frukt och grönt

Angående utsorterad frukt och grönt: I rättsfallet M 5773-12 (MÖD 2012:49) gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att utsorterat frukt och grönt från en livsmedelsbutik inte utgör med hushållsavfall jämförligt avfall. Bakgrunden till det är att domstolen anser att utsorterad frukt och grönt uppkommer som en följd av försäljningsverksamheten och inte som en följd av att människor uppehåller sig där. Därmed utgör inte utsorterad frukt och grönt med hushållsavfall jämförligt avfall. Avfall Sverige anser dock att domen kan ifrågasättas. I ”nedskräpningseffekten” ryms även sådant som miljö och hälsa. Avfall från verksamheter utanför hemmet ska således kunna räknas som hushållsavfall om det har en potential att skräpa ner eller förorena på samma sätt som avfall från hushåll har.

Animaliska biprodukter och butiksavfall

Med före detta livsmedel avses butiksavfall av animaliskt ursprung enligt förordningarna 1069/2009/EG och 142/2011/EU. De nämnda EU-förordningarna reglerar hanteringen av så kallade

animaliska biprodukter. Regleringen av animaliska biprodukter (ABP) utgår från EU-krav och syftet med regleringen är att hindra att smitta förs vidare till människor och djur. Före detta livsmedel är en sådan animalisk biprodukt för vilken det föreskrivs särskilda hanteringskrav. Eftersom före detta livsmedel samtidigt kan utgöra med hushållsavfall jämförligt avfall kan borttransporten av med hushållsavfall jämförligt avfall från livsmedelsbutiker beröras av vissa hanteringskrav.

ABP-förordningarna innebär att särskilda krav gäller beträffande *före detta livsmedel*. Bland annat ska ett handelsdokument ska åtfölja *före detta livsmedel* från hämtstället till anläggningen där det ska behandlas, fordonet ska vara märkt på särskilt sätt och rengöras regelbundet.

Överlämnande av hushållsavfall samt möjlighet till dispensprövning

Utgångspunkten är således att avfall från livsmedelsbutiker och motsvarande avfall som utgångspunkt utgör med hushållsavfall jämförligt avfall. Detta innebär att avfallet innefattas i den kommunala renhållningsskyldigheten i nämnda 15 kap. 20 § miljöbalken. Den fastighetsägare som ger upphov till sådant avfall eller har verksamhetsutövare på sin fastighet som bedriver verksamhet som genererar med hushållsavfall jämförligt avfall är därför skyldig att överlämna sådant avfall till kommunen för borttransport i enlighet med den i 15 kap. 24 § lagstadgade kommunala ensamrätten för hantering av hushållsavfall, med mindre än att det finns ett beslut om eget omhändertagande av avfallet i fråga.

Detta innebär att fastighetsägaren är skyldig att inventera behovet av tjänster för insamling av hushållsavfall inom fastigheten och inneha för ändamålet lämpligt abonnemang utifrån kommunens avfallsföreskrifter och avfallstaxa.

Den fastighetsägare som innehar hushållsavfall och som önskar få prövat förutsättningarna för eget omhändertagande av hushållsavfall genom att anlita annan aktör än kommunen för omhändertagandet har möjlighet att ansöka om tillstånd för sådan hantering hos den instans inom kommunen som handlägger sådana ärenden (vanligtvis tillsynsmyndigheten). Grundläggande förutsättningar för att bevilja en sådan dispens är att det finns miljö- och hälsomässiga skäl för eget omhändertagande och att det föreligger särskilda skäl för sådan dispens (jfr 15 kap. 25 § 1 p. miljöbalken).

Det finns inte utrymme att utan ansökan om dispens och en prövning av ansökan med åtföljande beslut, som verksamhetsutövare själv definiera vilka avfallsfraktioner som utgör hushållsavfall som faller under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken respektive vilka avfallsfraktioner som faller under avfallsinnehavarens ansvar enligt 15 kap. 11 § miljöbalken. Det är endast avfall som innefattas i 15 kap. 11 § miljöbalken som det står verksamhetsutövare fritt att hantera på ett godtagbart sätt med hänsyn till människors hälsa och miljön.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi vår jurist Sven Lundgren,
svnen.lundgren@avfallsverige.se telefon 040-35 66 00.

Med vänliga hälsningar,
Avfall Sverige

Weine Wiqvist,
VD